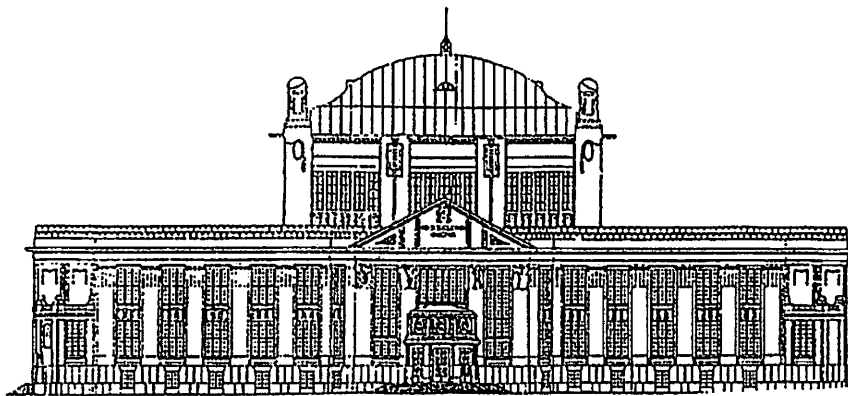

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

**IZVJEŠĆE O IZVRŠENJU PROGRAMA RADA
HRVATSKOG DRŽAVNOG ARHIVA
U 2021. GODINI**

Zagreb, ožujak 2022.

Sadržaj

Uvod	3
O nama	5
Naša misija, vizija i ciljevi.....	7
Ostvareno u 2021. godini.....	8
1. Dostupnost gradiva	8
Obrada i opis gradiva	8
Dostupnost i korištenje putem on-line kataloga i portala	12
Dostupnost i uvjeti za korištenje gradiva u Arhivu	13
2. Uključenost korisnika i javnosti.....	14
Programi namijenjeni široj javnosti.....	14
Znanstveno-istraživačka djelatnost	18
Izdavačka djelatnost	19
Suradnja s obrazovnim ustanovama.....	22
Komunikacija s javnošću.....	22
3. Podrška stvarateljima gradiva u upravljanju dokumentacijom.....	23
Evidencije o stvarateljima/imateljima i o gradivu izvan arhiva	23
Nadzor nad stvarateljima i imateljima arhivskog gradiva	23
Stručna podrška u zaštiti gradiva izvan arhiva	23
Stručno usavršavanje djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva	24
Preuzimanje gradiva u Arhiv	24
4. Poboljšanje uvjeta za dugoročno očuvanje i iskoristivost gradiva	25
Uređenje novih spremišta	25
Postojeća arhivska spremišta	25
Upravljanje gradivom u spremištima	26
Mjere aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva: tehničko opremanje, konzerviranje i restauriranje, mikrofilmiranje, digitalizacija.....	26
5. Sposobnosti i kompetencije	28
Matični poslovi arhivske službe.....	29
Povećanje stručnih i organizacijskih sposobnosti Arhiva i osiguranje dostupnosti resursa iz više izvora	30
Administrativna i tehnička podrška radnih procesa i sustava Arhiva	30

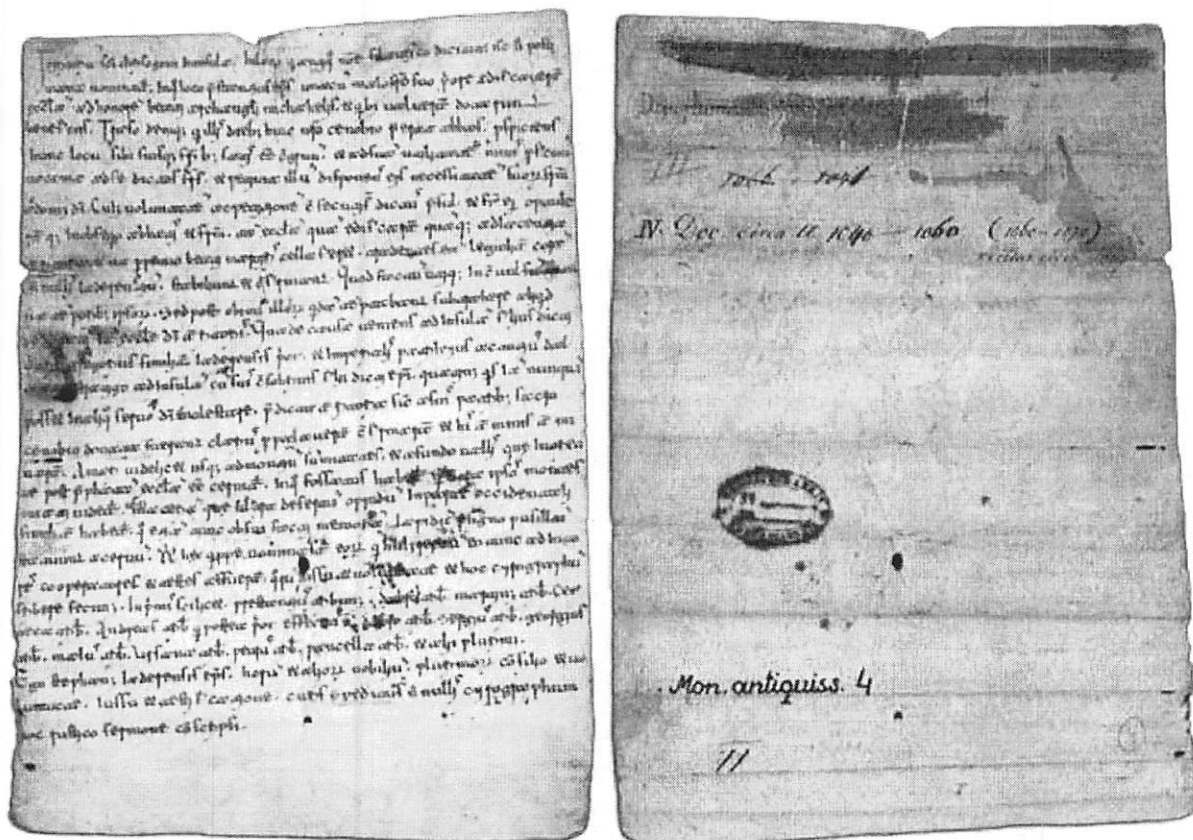
Uvod

U okviru zakonom propisanih zadaća te Nacionalnoga plana razvoja arhivske djelatnosti, plan rada HDA za 2021. godinu bio je kontinuirano usmjeren na ostvarenje pet ciljeva:

- osigurati punu dostupnost gradiva,
- osnažiti uključenost korisnika i javnosti,
- podržati stvaratelje gradiva u upravljanju dokumentacijom,
- osigurati uvjete za dugoročno očuvanje i iskoristivost gradiva,
- razvijati sposobnosti i kompetencije.

Time se nastavio kontinuitet s našom djelatnošću u proteklom višegodišnjem razdoblju, koja je bila naglašeno usmjerena na povećanje dostupnosti gradiva, razvoj novih programa i sadržaja za javnost, te na neprestano povećavanje kapaciteta za pohranu gradiva.

Osiguravanje dostupnosti gradiva i primjerenih uvjeta za njegovo korištenje, temeljna je funkcija javnih arhiva. Vodeći računa o rastućim očekivanjima korisnika u pogledu kvalitete i opsega usluga, prije svega uslijed primjene digitalnih i komunikacijskih tehnologija, naše usluge i sadržaje nastojimo stalno razvijati.

HR-HDA-876-4

Potvrda prava samostana Sv. Krševana u Zadru na crkvu Mihovila arkandela na Pašmanu, 1067.

U 2021. godini nastavljen je pozitivan trend u obradi i opisu nesređenoga arhivskog gradiva. Kroz program zaštitnoga i sigurnosnog snimanja, te kroz više posebnih programa, digitalizirane su značajne količine gradiva. Podatci o gradivu sustavno su se objavljivali u vlastitom online katalogu kao i na drugim relevantnim portalima.

Arhivsko gradivo i druge usluge arhiva koristile su brojne kategorije korisnika različitih interesa i potreba. U 2021. godini nastavljen je trend rasta ponude informacija i raznovrsnih programa, unatoč tome što su zbog nastavka pandemije korona-virusa, zaposlenici HDA dijelom radili u drugačijim okolnostima, i djelomično reducirano za korisnike i posjetitelje u fizičkome smislu. Međutim, navedeni razlozi ujedno su bili poticajem kreiranja sadržaja koji su koristili suvremena tehnološka rješenja, te smo jednako kao i u 2020.-oj nudili ponešto drugačije programe kroz vlastiti YouTube-kanal, daljnjim kreiranjem virtualnih izložbi, prenošenjem događanja u realnome vremenu (streaming), online skupovima, tečajevima i webinarima, i dr.

Nastavljena je suradnja s obrazovnim i znanstvenim institucijama, a ostvareno je i sudjelovanje naših stručnjaka u više domaćih i međunarodnih projekata. Internetske stranice svakodnevno se popunjavaju novim i naprednijim sadržajima. Komunikacija s javnošću sve se obimnije i sadržajnije ostvaruje putem službenih mrežnih stranica ali napose putem društvenih mreža (facebook i instagram).

Zadovoljni smo i ostvarenom suradnjom s medijima te interesom koji su u 2021. pokazali za izvještavanje o našim programima i redovnoj djelatnosti. O našim izdanjima izvještavali su i feljtonistički prikazivali tiskani mediji (Večernji list, Jutarnji list, Globus, Vijenac, Nacional, FIAF Bulletin online, ...), elektronički mediji (t-portal, historiografija.hr), javna i privatna radio-televizijska produkcija (HRT: Vijesti iz kulture, središnji i drugi Dnevници, Znanstvena emisija Prometej, mozaična emisija Dobro jutro Hrvatska, ..., Nova TV i RTL, radijski programi: HRT 3, Radio-Sljamе, Hrvatski katolički radio, ...), no prostora za povećanje medijske vidljivosti svakako ima.

Određen dio naših aktivnosti i radnih procesa mijenjao se i ubrzavao u 2021., nakon u 2020. donošenja dvaju bitnih podzakonskih akata: Pravilnika o korištenju arhivskoga gradiva te Pravilnika o upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva.

Među temeljnim zadaćama javnih arhiva je i podrška stvarateljima u upravljanju zapisima koji nastaju njihovim radom. Posebno smo zadovoljni kontinuitetom održavanja i brojem polaznika redovnih i specijaliziranih tečajeva o uredskom poslovanju i upravljanju dokumentacijom, te podrškom stvarateljima koja se ostvaruje kroz redovne stručne nadzore, odobravanje internih akata za upravljanje dokumentacijom, odobravanje izlučivanja dokumentarnoga gradiva, davanja stručnih mišljenja i uputa, i drugih oblika podrške, unatoč otežanim uvjetima kao posljedice stalnih, više ili manje rigidnih epidemioloških mjera.

Nastavljeno je i s poboljšanjem radnih uvjeta te uvjeta čuvanja gradiva u svim prostorima Arhiva. Uređenje dodatnoga spremišnog prostora u Kerestincu doprinijelo je i zaštiti i očuvanju pisane baštine stvaratelja i imatelja čiji su objekti stradali u potresima, budući ondje pohranjujemo gradivo 5 naših stvaratelja (Državno izborno povjerenstvo, Hrvatski glazbeni zavod, Hrvatski športski muzej, Hrvatski institut za povijest, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja).

I u 2021., brinuli smo o razvoju novih kompetencija i stručnom usavršavanju svih djelatnika, te nastavili unaprjeđivati radne i organizacijske procese. Pratili smo, prevodili i implementirali razne međunarodne norme i standarde.

O nama

Hrvatski državni arhiv javna je ustanova u kulturi čiji je osnivač Republika Hrvatska. Nadležan je za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela, drugih javnih institucija, te privatnih pravnih osoba, obitelji i pojedinaca od značaja za državu u cjelini. Kao središnji i matični državni arhiv pruža potporu drugim arhivima i organizacijama koje čuvaju arhivsko gradivo, te vodi središnje nacionalne arhivske evidencije. Djelokrug i poslovi arhiva uređeni su Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima i pripadajućim provedbenim propisima.

Osnovna je zadaća HDA identificirati arhivsko gradivo koje ima trajno značenje za Republiku Hrvatsku, njeno društvo te za nacionalni korpus izvan zemlje, sačuvati ga i učiniti lako dostupnim svim korisnicima pod jednakim uvjetima. Na taj način brinemo o zaštiti arhivskoga gradiva kao dijela nacionalne kulturne baštine, doprinosimo kulturnom životu i informiranosti građana, te ostvarivanju njihovih prava i interesa.

HDA skrbi o najvećoj i najznačajnijoj cjelini arhivskoga gradiva u zemlji. U 2221 arhivskih fondova i zbirki nastalih djelovanjem središnjih državnih tijela, državnih upravnih organizacija, pravosudnih tijela, prosvjetnih, kulturnih, zdravstvenih i vojnih ustanova, kao i djelatnošću istaknutih pojedinaca i obitelji te hrvatskoga iseljeništva, čuva se oko 30 700 d/m gradiva. Specifične cjeline čine zbirke fotografija Fototeke HDA s više od 1 751 500 fotografija različitih tehnika, te Mikroteka s više od 10 000 000 snimaka dokumenata iz različitih ustanova iz Hrvatske i svijeta. Čuvamo također nacionalnu filmsku baštinu, zbirku stranoga filma, kao i popratno filmsko i drugo audiovizualno gradivo. Knjižnica HDA sadrži više od 165 000 svezaka knjiga i časopisa, te predstavlja jednu od najvrjednijih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj.

U našoj je nadležnosti oko 650 kategoriziranih stvaratelja i posjednika arhivskoga gradiva, kojima pružamo potporu u upravljanju dokumentacijom nastalom njihovim radom, te nadziremo rukovanje i pohranu arhivskoga gradiva kako bi ono bilo dugoročno očuvano. Postojeće fondove i zbirke u HDA nastojimo sustavno obogaćivati novim akvizicijama, koliko je najviše moguće u nedostatku dostatnoga spremišnog prostora. Prema stručnim procjenama, na terenu se nalazi još oko 23 000 d/m konvencionalnoga arhivskog gradiva koje s vremenom treba preuzeti u Arhiv, a napose je zahtjevan zadatak preuzimanja digitalnoga gradiva, za što su prije dvije godine osigurali normativni i postupovni preduvjeti, dok su u 2021. intenzivne bile aktivnosti na uspostavljanju informacijske infrastrukture. Od polovice 2021. intenzivno se djelovalo na edukativnim i instruktažnim aktivnostima kako bi se ojačali interni resursi.

Djelatnost Arhiva odvija se u sljedeće ustrojenim odjelima:

- Odjel za zaštitu i obradu arhivskog gradiva
- Odjel za informacije i komunikaciju
- Središnji fotolaboratorij
- Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju
- Hrvatska kinoteka
- Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije
- Zavod „Ivan Kukuljević Sakcinski“
- Odjel Depozit Zagrebačke nadbiskupije
- Odjel općih i računovodstvenih poslova

na nekoliko lokacija u Zagrebu i okolici.

Sjedište i središnja zgrada nalazi se u Zagrebu, na Marulićevu trgu 21. Tu je prostor Velike čitaonice za istraživače, prostori za programe namijenjene javnosti, uredski prostori

najvećega broja odjela (Odjel za zaštitu i obradu arhivskog gradiva, Odjel za informacije i komunikaciju, Središnji fotolaboratorij, Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju, Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije, Odjel općih i računovodstvenih poslova, Metropolitanska knjižnica Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije), te dio radnih i spremišnih prostora za arhivsko gradivo. Odjel Hrvatske kinoteke smješten je u objektu u Savskoj cesti 131, a Odjel Depozit Zagrebačke nadbiskupije na Kaptolu 27. Izvan Zagreba koriste se još objekti u Kerestincu (radni i spremišni prostori), te dvorac Januševec u Brdovcu (spremišni prostori). Ukupan prostor kojim Arhiv raspolaže na svim lokacijama je 22.892 m².

Sredstva za rad Arhiva osiguravaju se iz državnoga proračuna, međunarodnih projekata EU u kojima Arhiv sudjeluje, te vlastitih sredstava koja se namjenski troše na unaprjeđenje djelatnosti, što uključuje održavanje objekata i opreme, informatizaciju djelatnosti, nabavu računalne i druge opreme potrebne za rad Arhiva, stručno usavršavanje djelatnika na svim područjima rada Arhiva, realizaciju programa namijenjenih javnosti, međunarodnu suradnju i druge aktivnosti iz djelokruga Arhiva.

Naša misija, smjer razvoja i ciljevi

Naša je misija osigurati dostupnost i iskoristivost arhivskoga gradiva koje čuvamo i za koje smo nadležni, te njegovim korištenjem poticati stvaranje novih vrijednosti za zajednicu i pojedince.

Vrijednost naše pisane baštine želimo što potpunije predstaviti, trajno nadopunjavati primjerenim odabirom i preuzimanjem novoga gradiva, te je očuvati za buduće naraštaje, što je za digitalno gradivo poseban izazov.

Naša je vizija osigurati brz i potpun pristup arhivskome gradivu koje čuvamo, te biti mjesto prepoznatljivo po kvaliteti usluga i pozitivnom korisničkom iskustvu za širok spektar korisnika i posjetitelja.

Vrijednost arhivskoga gradiva očituje se na različite načine. Za istraživače i pružatelje informacijskih usluga ono je jedinstven izvor podataka, za institucije i poduzetnički krug podrška u poslovanju, za pojedine pravne i fizičke osobe sredstvo za zaštitu i ostvarenje prava, a za ukupnu javnost poveznica s prošlošću i baštinom te okosnica identiteta. Zadaća je arhiva omogućiti da te vrijednosti budu što potpunije iskorištene.

I tijekom 2021. godine, aktivnosti Arhiva bile su usmjerene prema pet glavnih strateških ciljeva. To su:

- **Cilj 1: Svi podaci o gradivu i značajan segment gradiva dostupni su u digitalnom obliku**
- **Cilj 2: Povećati uključenost korisnika i javnosti u programe Arhiva**
- **Cilj 3: Značajnije doprinijeti kvaliteti upravljanja dokumentacijom u javnom sektoru**
- **Cilj 4: Poboljšati uvjete za dugoročno očuvanje gradiva u Arhivu i podržavati projekt uspostave e-arhiva**
- **Cilj 5: Osigurati da Arhiv raspolaže kompetencijama i resursima koji su potrebni za ostvarenje njegove misije.**

Navedeni ciljevi razrađeni ranije, primjereno se uklapaju i u Nacionalni plan razvoja arhivske djelatnosti, koji je definirao dva osnovna cilja s podrednim prioritetima:

1. **Osigurati pretpostavke za uspješno obavljanje arhivske djelatnosti**
 - Prioritet 1.1. Osigurati infrastrukturne pretpostavke kao temelj ravnomjernog razvoja i uspješnog rada državnih arhiva
 - Prioritet 1.2. Utvrditi kompetencijski okvir znanja i vještina stručnih zaposlenika u državnim arhivima te osigurati njihovu ravnomjernu zastupljenost
 - Prioritet 1.3. Uspostaviti jedinstveni sustav praćenja rada i kvalitete usluga u državnim arhivima
2. **Osigurati dostupnost i brz pristup arhivskoj baštini**
 - Prioritet 2.1. Povećati mrežnu dostupnost gradiva koje se čuva u arhivima i obavijesti o njemu
 - Prioritet 2.2. Osigurati podršku u upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva kako bi se osiguralo očuvanje arhivskog gradiva i njegova dostupnost
 - Prioritet 2.3. Poboljšati dostupnost arhivskog gradiva svim zainteresiranim korisnicima, uključujući sve ranjive skupine, bez obzira na njihove mogućnosti

Ostvareno u 2021. godini

1. Dostupnost gradiva

Aktivnosti koje se odnose na povećanje dostupnosti i korištenja gradiva bile su usmjerene na obradu gradiva koje još nije obrađeno ili je nedostavno opisano, izradu novih obavijesnih pomagala, a u uvjetima pandemije napose je naglasak bio na povećanju dostupnosti i korištenje obavijesnih pomagala i digitaliziranoga gradiva putem online kataloga i relevantnih portala. Ostvarili smo sljedeće:

Obrada i opis gradiva

Različitim je fazama arhivističke obrade (analiza povijesti stvaratelja i fonda/zbirke, identifikacija gradiva i izrada plana sređivanja, razvrstavanje u arhivske jedinice prema planu sređivanja, vrednovanje, izrada prijedloga s popisom gradiva za izlučivanje, tehničko sređivanje, opremanje ili kartoniranje gradiva, izrada, revizija i verifikacija obavijesnih pomagala, priprema za digitalizaciju, prijepisi postojećih pomagala i dr.) bilo obuhvaćeno 147 fondova / zbirki.

Obrađeno je cca 3.900 tehničkih jedinica (oko 410 m gradiva), cca 52.500 dosjea/predmeta i drugih arhivskih jedinica te oko 12.000 digitalnih preslika odnosno njihovih metapodataka. Digitalizirano je vlastitim resursima, ujedno i OCR-irano, 19.300 listova. Verificirano je 25 obavijesnih pomagala (21 sumarni i 3 analitička inventara, 1 arhivski popis).

Obradom su u 2021. bili obuhvaćeni sljedeći fondovi i zbirke (redni broj je broj fonda/zbirke iz Općega inventara HDA):

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva
2. HR-HDA-34. Zagrebačka županija. Županijske skupštine
3. HR-HDA-69. Hrvatsko-slavonsko namjesništvo
4. HR-HDA-70. Namjesničko vijeće
5. HR-HDA-487. Ministarstvo oružanih snaga NDH
6. HR-HDA-495. Dinarska četnička oblast
7. HR-HDA-646. Pavlinski samostan Dobra Kuća
8. HR-HDA-647. Pavlinski samostan Garić
9. HR-HDA-689. Vlastelinstvo Ozalj
10. HR-HDA-876. Zbirka najstarijih hrvatskih povelja
11. HR-HDA-717. Obitelj Gotal
12. HR-HDA-738. Obitelj Kukuljević
13. HR-HDA-1695. Vojno zapovjedništvo u Zadru
14. HR-HDA-1734. Izviđački zbor za Dalmaciju
15. HR-HDA-1890. Zapovjedništvo za južnu Dalmaciju. Posadna brigada
16. HR-HDA-1894. Vrhovni štab NOV i partizanskih odreda Jugoslavije
17. HR-HDA-1904. Štab treće operativne zone
18. HR-HDA-1905. Štab četvrte operativne zone
19. HR-HDA-1906. Štab pete operativne zone
20. HR-HDA-1907. Štab gerilskih odreda za kotar Korenicu i okolinu
21. HR-HDA-1908. 9. dalmatinska divizija
22. HR-HDA-1909. 13. primorsko-goranska divizija
23. HR-HDA-1910. 19. udarna divizija
24. HR-HDA-1911. 20. udarna divizija

25. HR-HDA-1912. 26. udarna divizija
26. HR-HDA-1913. 32. udarna divizija
27. HR-HDA-1914. 33. udarna divizija
28. HR-HDA-1915. 43. istarska divizija
29. HR-HDA-1916. Brigada „Braće Radić“ 32. divizije
30. HR-HDA-1917. 13. proleterska udarna brigada
31. HR-HDA-1918. Narodnooslobodilački partizanski odred Banije
32. HR-HDA-1919. Narodnooslobodilački partizanski odred moslavački
33. HR-HDA-1920. Komanda ličkog područja
34. HR-HDA-1921. Komanda prvog ličkog područja
35. HR-HDA-1922. Komanda drugog ličkog područja
36. HR-HDA-1923. Komanda mjesta Bruvno
37. HR-HDA-1924. Drugi pomorski obalni sektor
38. HR-HDA-1925. Treći pomorski obalni sektor
39. HR-HDA-1926. Četvrti pomorski obalni sektor
40. HR-HDA-1927. Peti pomorski obalni sektor
41. HR-HDA-2021. Vojnopomorska oblast JNA
42. HR-HDA-78. Zemaljska vlada. Predsjedništvo. Interpelacije
43. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. KTO. Odsjek za Istru
44. HR-HDA-80. Zemaljska vlada. Odjel za bogoštovlje i nastavu
45. HR-HDA-90. Zemaljska blagajna
46. HR-HDA-103. Zagrebačka županija
47. HR-HDA-120. Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu
48. HR-HDA-126. Ministarstvo za trgovinu i industriju Kraljevine SHS. Odjeljenje u Zagrebu
49. HR-HDA-139. Osječka oblast
50. HR-HDA-140. Srijemska oblast
51. HR-HDA-141. Zagrebačka oblast
52. HR-HDA-150. Savska banovina. Financijalno odjeljenje
53. HR-HDA-155. Banovina Hrvatska. Kabinet bana
54. HR-HDA-211. Hrvatski državni sabor
55. HR-HDA-218. Ministarstvo pravosuđa i bogoštovlja NDH
56. HR-HDA-219. Ministarstvo prometa i javnih radova NDH
57. HR-HDA-221. Ministarstvo skrbi za postradale krajeve NDA
58. HR-HDA-223. Ministarstvo unutarnjih poslova NDH
59. HR-HDA-224. Ministarstvo obrta, veleobrti i trgovine NDH
60. HR-HDA-226. Ministarstvo zdravstva i udružbe NDH
61. HR-HDA-237. Glavno ravnateljstvo za promičbu Predsjedništva Vlade NDH
62. HR-HDA-252. Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek
63. HR-HDA-258. Rudarsko glavarstvo u Zagrebu
64. HR-HDA-259. Redarstvena oblast za grad Zagreb
65. HR-HDA-394. Stol sedmorice
66. HR-HDA-411. Upravni sud u Zagrebu
67. HR-HDA-421. Opće upravno povjereništvo talijanske vojske – Armata
68. HR-HDA-528. Hrvatska banka d.d.
69. HR-HDA-529. Hrvatska državna banka
70. HR-HDA-535. Hrvatska udružena banka Zagreb
72. HR-HDA-536. Hrvatska zemaljska banka
73. HR-HDA-543. Trgovačka industrijalna banka
74. HR-HDA-570. Prva hrvatska štedionica
75. HR-HDA-611. POHIT
76. HR-HDA-675. Pravoslavna gornjokarlovačka eparhija Plaški
77. HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstava NDH
78. HR-HDA-1060. Podžupanija zagrebačka

79. HR-HDA-1076. Ured za podržavljani imetak. Ministarstvo državne riznice, Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove (PONOVA). P-prijave.
80. HR-HDA-1512. Oblasno nadzorništvo rada
81. HR-HDA-1521. Hans Helm – policijski izaslanik pri Poslanstvu III. Reicha u Zagrebu
82. HR-HDA-1535. Savez hrvatskih obrtnika
83. HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP
84. HR-HDA-1550. Zbirka dokumenata talijanskih okupacijskih vlasti
85. HR-HDA-1555. Fragmenti glavarstava građanske uprave NDH
86. HR-HDA-1970. Jugoslavenska poljoprivredna banka
87. HR-HDA-279. Predsjedništvo Vlade NRH
88. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH
89. HR-HDA-283. Ministarstvo financija NRH
- 89 HR-HDA-286. Ministarstvo komunalnih poslova NRH
90. HR-HDA-290. Ministarstvo pravosuđa NRH
91. HR-HDA-292. Ministarstvo rada NRH
92. HR-HDA-301. Državni sekretarijat za poslove opće uprave i budžet NRH
93. HR-HDA-306. Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača
94. HR-HDA-309. Komisija za kinematografiju pri Vladi NRH
95. HR-HDA-316. Republičko vijeće za prekršaje SRH
96. HR-HDA-356. Komisija za kinematografiju Vlade SFRJ – Odsjek za naučna istraživanja
97. HR-HDA-1167. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju Ministarstva poljoprivrede NRH
98. HR-HDA-1410. Komisija za kulturne veze s inozemstvom
99. HR-HDA-1412. Sekretarijat za opće poslove IVS-a
100. HR-HDA-1413. Prosvjetni savjeti
101. HR-HDA-1416. Zavod za prosvjetno-pedagošku službu
102. HR-HDA-1453. Uprava za suzbijanje kriminaliteta RSUP-a SRH (PUZ)
103. HR-HDA-1560. Uprava za zatvorski sustav RSPU, KPD Goli otok
104. HR-HDA-1561. Služba državne sigurnosti RSUP SRH
105. HR-HDA-1587. Republički sekretarijat za saobraćaj SRH
106. HR-HDA-1596. Vrhovni sud NRH
107. HR-HDA-1610. Zavod za migracije i narodnosti (HR-HDA-1611. Anketni upitnici, HR-HDA-1615. Pisma za emisiju Našim građanima u svijetu RTV Zagreb, HR-HDA-1617. Iseljenički katastar, HR-HDA-1175. Biro za iseljenike)
108. HR-HDA-1614. Matica iseljenika Hrvatske
109. HR-HDA-1616. Predsjedništvo SRH
110. HR-HDA-1647. Savjet za narodno zdravlje NRH
111. HR-HDA-1651. Državni sekretarijat za poslove narodne privrede NRH
112. HR-HDA-1693. Republička uprava za imovinsko-pravne poslove SRH
113. HR-HDA-1985. Republički sekretarijat za budžet i opću upravu
114. HR-HDA-2086. Glavna direkcija hotelskih poduzeća
115. HR-HDA-2117. Komisija za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina-KOMZA
116. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku SRH
117. HR-HDA-1580. Ministarstvo kulture i prosvjete. Odjel za informiranje
118. HR-HDA-1693. Republička uprava za imovinsko-pravne poslove
119. HR-HDA-1720. Krizni stožer Ministarstva zdravstva RH
120. HR-HDA-1741. Ured predsjednika RH F. Tuđmana
121. HR-HDA-1745. Operativni štab MUP-a
122. HR-HDA-1971. Izborna komisija RH
123. HR-HDA-2039. Urbanistički institut Hrvatske
124. HR-HDA-1220. SKH CK
125. HR-HDA-1238. Oblasni odbor SRVIH Bjelovar
126. HR-HDA-1250. Savez kožarsko-prerađivačkih radnika Jugoslavije. Centrala Zagreb
127. HR-HDA-1286. Vijeće saveza sindikata Hrvatske
128. HR-HDA-1295. Sindikat radnika saobraćaja i veza Hrvatske
129. HR-HDA-1363. Politička situacija

130. HR-HDA-2032. Društvo folklorista Hrvatske
131. HR-HDA-801. Mladen Iveković
132. HR-HDA-833. Đuro Šurmin
133. HR-HDA-902. Kartografska zbirka
134. HR-HDA-905. Zbirka građevinskih nacрта
135. HR-HDA-907. Zbirka stampata
136. HR-HDA-993. Zbirka različitih diploma i priznanja
137. HR-HDA-1013. Josip Cazi
138. HR-HDA-1041. Zvonimir Jelinović
139. HR-HDA-1421. Arhiv mapa
140. HR-HDA-1745. Andrija Mohorovičić
141. HR-HDA-1752. Nugent Laval
142. HR-HDA-1791. Milka Trnina
143. HR-HDA-1798. Savo Zlatić
144. HR-HDA-1801. Razne osobe
145. HR-HDA-1964. Obitelj Deželić
146. HR-HDA-2066. Josip Kolanović
147. HR-HDA-2124. Smith Pavelić.

U Odjelu Depozit Zagrebačke nadbiskupije arhivistički je obrađivano 17 fondova:

- NAZg Stolni / Prvostolni kaptol zagrebački, Stari kaptolski spisi / Acta Capituli antiqua
- NAZg, Stolni / Prvostolni kaptol zagrebački, Spisi
- NAZg, Tajnički ured Josipa Mihalovića
- NAZg, Zbirka matičnih knjiga
- NAZg, Zbor duhovne mladeži zagrebačke
- NAZg, Oporučno-ostavinski spisi kanonika
- NAZg, Zakladni spisi
- osobni fondovi: Anđela Horvat, Doris Baričević, Ivan Tilšer, Josip Đuran, Vladimir Zagorac, Eugen Kornfeind, Mijo Pišonić, te fond Obitelj Maras.

Nastavljen je i posao izrade osnovnoga popisa svećenika Zagrebačke nadbiskupije tijekom njezine povijesti, započet prethodnih godina, a koji se ostvaruje u suradnji s Društvom za povjestnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić". Popis svećenika sadrži najosnovnije podatke iz njihova života, te izvore o njima.

Osnovno je sređeno i popisano 17 d/m gradiva, a obrađeno je više arhivskih jedinica s ukupno 26 193 snimke iz sljedećih fondova i zbirki za koje skrbi odsjek Fototeke unutar Središnjega fotolaboratorija HDA :

- HR-HDA-580.Osiguravajuća zadruha „Croatia“
- HR-HDA-786.Razne obitelji
- HR-HDA-1425.Zbirka fotografija različite provenijencije
- HR-HDA-1427.Zbirka fotografija Središnjeg fotolaboratorija
- HR-HDA-1439.Zbirka fotografija Aleksandra Kukeca. Izrađen je popis snimaka za serije „Likovna umjetnost“, „Brač“, i „Razno“
- HR-HDA-1561 SDS RSUP SRH. iz podserija „Albanija“, „Arapske zemlje“, „Baltičke zemlje“, „Belgija“, „Bugarska“, „Češka“, „Danska“, „Finska“, „Francuska“, „Grčka i Cipar“, „Italija“, „Japan“, „Mađarska“, „Nizozemska“, „Norveška“, „Njemačka“, „Poljska“, „Portugal“, „Rumunjska“, „Rusija“, „SAD“, „Slovačka“, „Španjolska“, „Švedska“, „Švicarska“, „Turska“, „Velika Britanije“, „Ukrajina“ i „Ostale zemlje“
- HR-HDA-1724.Zbirka nastavnih DIA filmova Filmoteke iz Osijeka
- HR-HDA-1801.Razne osobe
- HR-HDA-1964.Obitelj Deželić

- HR-HDA-2025.Zbirka fotografija Slovena Mosettiga
- HR-HDA-2031.Vjesnik – fotodokumentacija iz serija „Portreti“ (slova H i I)
- HR-HDA-2122.NCL Media grupa. Gradivo iz serije „Portreti“ i „Teme“
- HR-HDA-2134.Marin Cetinić

U zbirkama mikrofilмова iz Mikroteke obrađeno je ukupno 308 jedinica, i to iz *Zbirke mikrofilмова matičnih knjiga i popisa obitelji (HR-HDA-1448)*. Podatci u bazi podataka ove zbirke ažurirani su recentno kako se gradivo pregledava i digitalizira. Dopunjeno je ili ispravljeno 217 zapisa u bazi, dodan 91 novi upis, te je sukladno tome ažuriran topografski inventar.

Tijekom izvještajnog razdoblja, nastavljen je rad na obradi nacionalne filmske zbirke. Obrada obuhvaća pregled i evidentiranje svih promjena na gradivu, pregled gradiva prije i nakon provođenja postupaka presnimavanja (zaštitnog i za korisnike), te otpreme i vraćanja posuđenog gradiva, redovite kontrole pohranjenih kopija i izvornoga filmskog gradiva (negativ), pripreme gradiva za digitalizaciju i restauraciju, kao i filmološku obradu, te nadopune podataka u internoj bazi i izradu tehničkih i matičnih kartona za svaki naslov.

Programom revizije elektroničkih zapisa evidentirano je 3.430 naslova, a obavljena je i matična obrada 252 naslova te filmološka obrada 49 naslova.

U 2021. godini za Knjižnicu HDA ukupno je nabavljeno 227 knjiga i 217 svešćića časopisa. Temeljem razmjene stiglo je 108 knjiga, donacijom 100 knjiga, a kupnjom 10 knjiga. Kod časopisa nastavljena je redovita nabava ustaljenih naslova 79 (217 svešćića), razmjenom 172 svešćića, 35 svešćića dobiveno donacijom, te 10 svešćića kupnjom i 1 svešćić ostalo. Od vlastitih izdanja HDA-a Knjižnica dobiva po tri primjerka.

Od početka 2020. godine, Knjižnica HDA koristi knjižnični program *Aleph*, u kojemu se obrađuje sva novopristigla građa, dok se ostalo obrađuje retrogradno. Ukupno je u protekloj godini katalogizirano i klasificirano 533 knjižnih jedinica.

Knjižnica HDA-a započela je u studenome 2021. s revizijom cjelokupnoga knjižničnog fonda.

Dostupnost i korištenje putem online kataloga i portala

Značajan dio aktivnosti koje su bile dijelom ostvarenja zadaće i misije povećanja dostupnosti putem online kataloga, odnosio se na sudjelovanje djelatnika na radionicama koje su organizirali HDA i tvrtka angažirana za konverziju podataka iz postojećega nacionalnog arhivskog informacijskog sustava u novi arhivski informacijski sustav, odnosno, pred kraj godine, na aktivnosti izrade funkcionalnih zahtjeva za novi arhivski informacijski sustav.

U svrhu objave na vanjskoj stranici postojećega Hrvatskog arhivskog informacijskog sustava, i dalje se (dok traje konverzija) radilo na ažuriranju ranije upisanih podataka, upisu novih podataka o fondovima/zbirkama i stvarateljima, te njihovoj autorizaciji.

U sklopu obilježavanja stogodišnjice Prvoga svjetskog rata, još je 2016. godine osmišljen i pokrenut portal HDA *Prvi svjetski rat 1914. – 1918. – pogled iz Arhiva* (<http://prvisvjetskirat.arhiv.hr/>), na kojem je, uz druge sadržaje, predstavljeno i dostupno za korištenje oko 45 000 digitalnih snimki dokumenata o toj temi. Iako je projekt završio, navedeni portal i dalje se održava.

Dostupnost i uvjeti za korištenje gradiva u Arhivu

Za rad u Velikoj čitaonici Arhiva u 2021. prijavilo se 302 nova korisnika, te je ostvareno 3549 posjeta, odnosno 14,02 posjeta dnevno uz korištenje 16.827 arhivskih jedinica. Iako ove brojke ukazuju na pad u odnosu na predpandemijsku 2019., valja naglasiti da je u organizaciju rada Korisničke službe, zbog specifičnih uvjeta, uložen velik napor. Osim konstantnih epidemioloških mjera koje smo promptno pratili internim revizijama mjera i postupanja, mogućnosti kvalitetnoga opsluživanja korisnika dodatno su bile smanjene nakon dvaju potresa u 2020. Iako zgrada nije statički oštećena, osim raznih oštećenja u spremišnim i radnim prostorima što je donekle usporavalo dopremu gradiva, konstrukcijski je oštećeno i nadgrađe s kupolom iznad Velike čitaonice, pa je ona nakon 22.ožujka 2020. i velik dio 2021. bila u obnovi. Za korisnike smo stoga prenamijenili alternativne prostore, iako oni ni obimom ni tehničkim mogućnostima nisu bili analogna zamjena.

I u takvim uvjetima, na zahtjev je korisnika izrađeno oko 57.745 preslika (28.247 digitalnih te 29.498 na papiru).

Elektroničkom je poštom pristiglo ukupno 2930 upita od kojih je na 2316 odgovoreno istim putem ili konvencionalnom poštom, bez potrebe fizičkoga dolaska. O broju i vrsti prispjelih dopisa te zaduženjima za njihovo rješavanje, konstantno se vodi evidencija.

Intenzivno je bilo i korištenje filmskoga gradiva. Odgovoreno je na 171 pisani upit korisnika, a u čitaonici Odjela gradivo je koristilo 23 korisnika. Na 6 zahtjeva za projekcije je izdan 71 naslov na filmskoj vrpci i digitalnim nosačima, a za potrebe 45 korisnika presnimljeno je s filmske vrpce i elektroničkih nosača, te digitalno obrađeno i isporučeno 266 naslova.

Odjel Nadbiskupijskoga arhiva poslužio je 783 korisnika arhivskoga gradiva (sa 119 zahtjeva), a Metropolitanska knjižnica 220 korisnika sa 450 jedinica knjižnične građe, te je obavljeno 50 tematskih pretraživanja.

2. Uključenost korisnika i javnosti

Aktivnosti koje se odnose na povećanje uključenosti korisnika i javnosti u programe Arhiva, uobičajeno su usmjerene na: povećanje do sad dostignutoga broja događanja namijenjenih široj javnosti i njihovu mobilnost, sudjelovanje u obilježavanju obljetnica značajnih događaja, redefiniranje uloge Arhiva kao mjesta istraživačkoga rada i razvijanje suradnje s drugim nositeljima istraživačkoga rada na područjima koja su relevantna za Arhiv, proširenje suradnje s odgojnim i obrazovnim ustanovama i ponude sadržaja za odgojno-obrazovne programe, unaprjeđenje mogućnosti za rad zainteresiranih osoba u programima Arhiva, te unaprjeđenje komunikacije s javnošću putem društvenih mreža i drugih suvremenih komunikacijskih alata. Naravno, i kod ovih aktivnosti zabilježen je određen pad brojčanih pokazatelja u odnosu na predpandemijsku 2019., ali je ipak ostvareno razmjerno povećanje u odnosu na 2020.

Programi namijenjeni široj javnosti

Za razliku od prethodnih godina, aktivnosti namijenjene javnosti smanjene su zbog već uvedeno navedenih okolnosti. Međutim, u 2021. Ipak se dio programa održao i uživo uz poštivanje svih važećih epidemioloških mjera (izložbe, znanstveni kolokviji, stručni skupovi i promocije izdanja), dok smo dio tradicionalnih programa kao što su Kulturni i Filmski četvrtak, uspjeli realizirati u online obliku. Tako su za Kulturni četvrtak realizirana tri video-uradka koji su bili (i još uvijek su) dostupni na *YouTube* kanalu HDA: razgovor o Rudolfu Lubynskom (gost prof. dr. sc. Dragan Damjanović), potom o Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu (gošća dr. sc. Snježana Banović), te o Milki Trnini (gošća Sandra Bagarić). Na jednak se način pokušao nadomjestiti Filmski četvrtak, pa je Odjel Hrvatskoga filmskog arhiva za prikazivanje na *YouTube* kanalu HDA priredio 9 filmskih programa.

Uz spomenuti program za Filmski četvrtak, u protekloj smo godini općenito posebno aktivni bili u pripremi i realizaciji filmskih programa za široku populaciju:

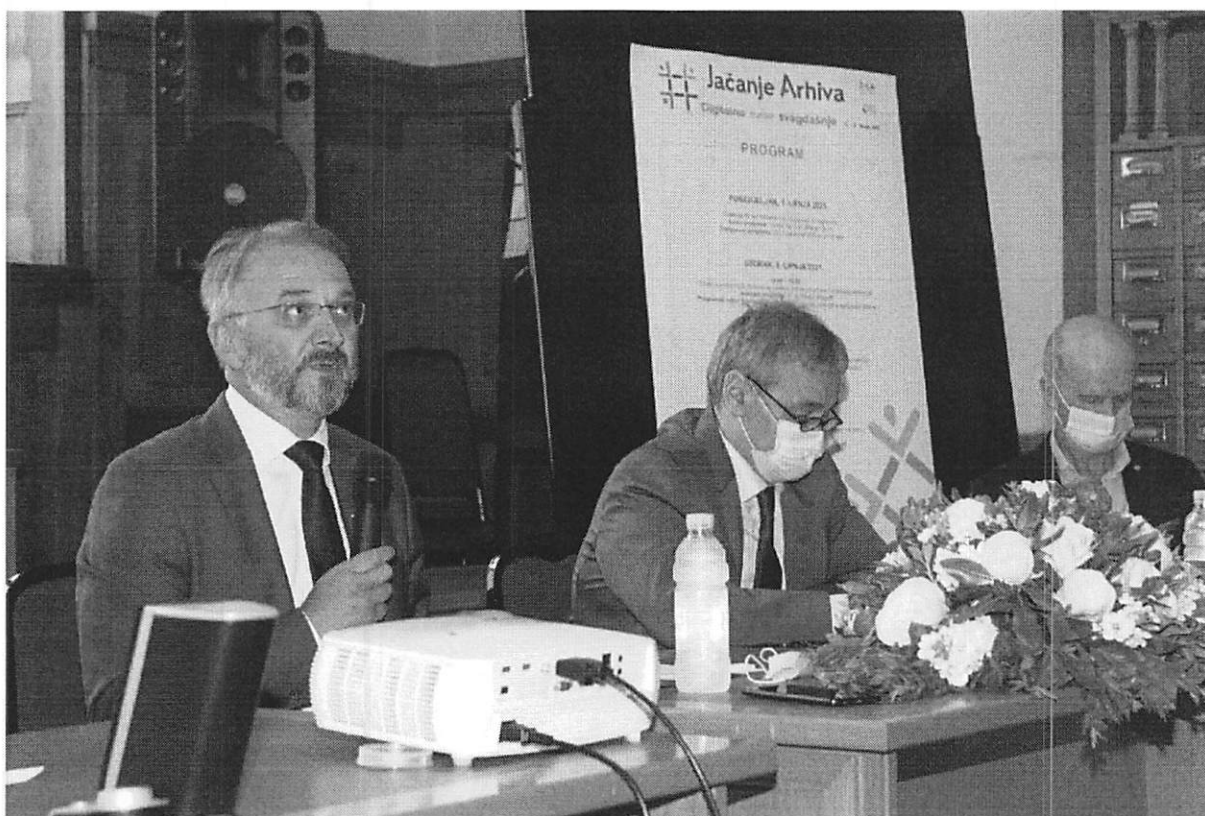
- redoviti ciklusi filmova Hrvatske kinoteke u kinima Tuškanac i Kinoteka, kojima se predstavlja nacionalna filmska baština i rad na zaštiti iste (7 programa),
- filmski kurikulum u suradnji s voditeljima nastave na studijima hrvatskog filma zagrebačkog sveučilišta (jednom mjesečno u kinu Tuškanac),
- filmski program u projektu „Noć knjige u HDA“,
- filmski program povodom obilježavanja Međunarodnog dana arhiva,
- filmski program povodom obilježavanja Svjetskog dana zaštite audiovizualne baštine 2021. u suradnji s Hrvatskom mrežom neovisnih kinoprikazivača
- filmski program za festival nijemog filma
- edukativni program namijenjen studentima: „Postupci obrade i zaštite filmskog gradiva“
- filmski program povodom otvorenja Kulturnoga centra u Štrigovi
- program predstavljanja hrvatske filmske baštine u Slovenskoj kinoteci u Ljubljani, te suradnja na realizaciji izložbi „Frederico Fellini“ i „France Štiglic“ Slovenske kinoteke.

Budući se prošle godine na nacionalnoj razini obilježavala 50. obljetnica pokreta *Hrvatsko proljeće*, kojega je inicijator i glavni organizator bila Matica hrvatska, HDA je u Francuskome paviljonu Studentskog centra u Zagrebu priredio veliku multimedijalnu izložbu *Hrvatsko proljeće 1971 – 2021*, s pratećim katalogom. Kako je pokrovitelj obilježavanja bila Vlada RH, izložbu je svečano otvorio predsjednik Vlade Andrej Plenković, uz prisustvo velikoga broja protokolarnih gostiju, ali također i znatnoga broja pripadnika generacije *proljećara*.

S otvorenja izložbe Hrvatsko proljeće 1971 – 2021, 15. lipnja 2021.

Prilagođeni program organizirali smo i za dva najznačajnija redovna godišnja programa koji se tiču arhivske djelatnosti u užem smislu: *Međunarodni dan (tjedan) arhiva* (MDA) u tjednu oko 9. lipnja, te *Dan(e) Hrvatskoga državnog arhiva u tjednu oko 10. listopada*.

Konferencija za medije povodom obilježavanja Međunarodnoga dana/tjedna arhiva, 9. lipnja 2021.

MDA se održavao pod međunarodnim naslovom *Empowering archives*, a to smo jačanje u Hrvatskoj vidjeli na polju digitalizacije, prigodno realiziravši prvu interaktivnu virtualnu izložbu *Digitalizacijom sačuvana uspomena na ostvarenje hrvatske neovisnosti*. Tijekom MDA održana je i online konferencija *Kulturno-obrazovne aktivnosti arhiva u uvjetima pandemije*, te natječaj dječjih likovnih radova *Hrvatska u srcu*.

Otvorenje izložbe povodom Međunarodnoga dana/tjedna arhiva, 9. lipnja 2021.

U 2021. organizirali smo izložbu i znanstveni skup *Glavačeva karta Hrvatske*, povodom dovršetka restauratorskih radova na prvome kartografskom prikazu Hrvatske jednoga hrvatskog kartografa. Karta je restaurirana u Središnjem laboratoriju za konzervaciju i restauraciju HDA, a na znanstvenome skupu sudjelovalo je 9 predavača.

S otvorenja izložbe i znanstvenoga kolokvija posvećenoga Glavačevoj karti Hrvatske, 16. rujna 2021.

U okviru programa *Dan(a) Hrvatskoga državnog arhiva* realizirana je izložba *Rakovički ustanak 1871. i Eugen Kvaternik: od pobune do kulta nacionalnog junaka* (u suradnji s Hrvatskim povijesnim muzejom, Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom i Nacionalnim muzejom moderne umjetnosti), jednodnevni znanstveni skup istoga naziva (u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest), te zasebno predavanje o nastajanju koncepcije izložbe i njene realizacije.

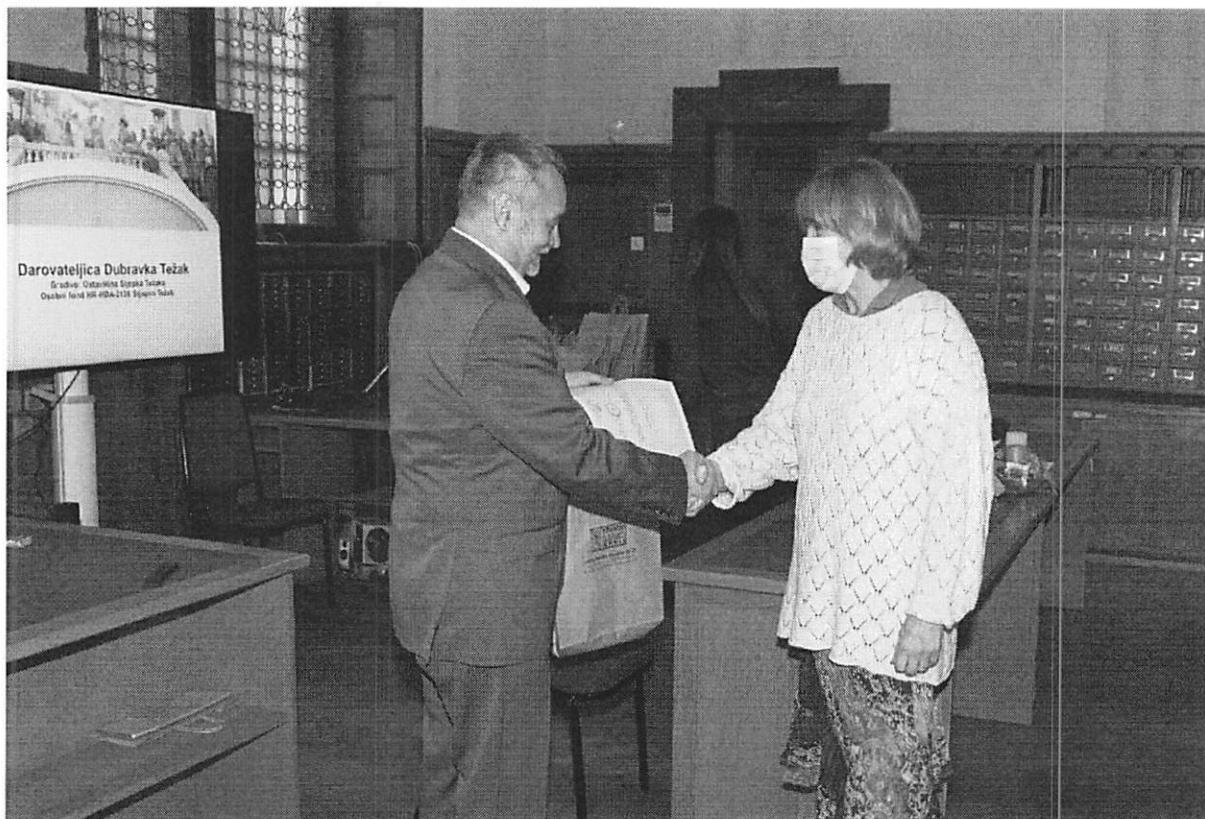
Znanstveni skup „Rakovički ustanak 1871. i Eugen Kvaternik: od pobune do kulta nacionalnog junaka“, 7. listopada 2021.

Sudjelovali smo i u obilježavanju drugih manifestacija koje su vezane uz srodne djelatnosti, kako bi se u javnosti potaknuo interes za arhive i arhivsko gradivo, proširio krug korisnika arhiva i općenito unaprijedilo vrednovanje arhivskoga gradiva kao važnog segmenta kulturne baštine: Noć muzeja, Noć knjige, Tjedan cjeloživotnoga učenja, Svjetski dan audiovizualne baštine, Festival povijesti *Kliofest 2021.*, filmske projekcije u kinu Tuškanac, Dani europske baštine, i dr.

Stručna vodstva kroz zgradu na Marulićevu trgu, iako zbog epidemiološke situacije i dalje pod okolnostima prilično restriktivnih mjera, ponovno smo započeli u drugome dijelu godine, te stručno proveli 67 posjetitelja.

Prostor u zgradi Arhiva na Marulićevu trgu 21 (Velika čitaonica, Atrij, Profesorska čitaonica, ...), korišten je i za održavanje 10-ak programa drugih organizacija (državnih tijela i organizacija, domaćih i inozemnih izdavačkih i produkcijskih kuća, raznih specijalističkih i strukovnih društva i udruga, visokih učilišta, ...). Prostor je korišten za znanstveno-edukativne skupove, filmska i fotografska snimanja, promocije, koncerte, prezentacije i sl. prigode.

U 2021. smo nakon stanke prethodne godine, ponovno posebnu pažnju i zahvalnost željeli iskazati darovateljima privatnoga arhivskog gradiva, pozivom na kraće druženje uz dodjelu zahvalnica i prigodnih poklona.

Dodjela zahvalnica darovateljima arhivskoga gradiva Hrvatskome državnom arhivu, 17. prosinca 2021.

Znanstveno-istraživačka djelatnost

Djelatnici HDA u znanstvenim zvanjima, na radnim mjestima u sastavnici HDA - Zavodu Ivan Kukuljević Sakcinski – permanentno objavljuju znanstvene i stručne radove u kategoriziranim časopisima, drže predavanja na eminentnim znanstvenim skupovima, sudjeluju u istraživanjima.

HDA je u 2021. Bio organizatorom dvaju znanstvenih skupova:

1. Glavačeva karta Hrvatske, HDA, 16. rujna 2021.
2. Rakovički ustanak 1871. znanstvena konferencija u povodu obilježavanja 150. obljetnice, HDA/HIP, 7. listopada 2021.

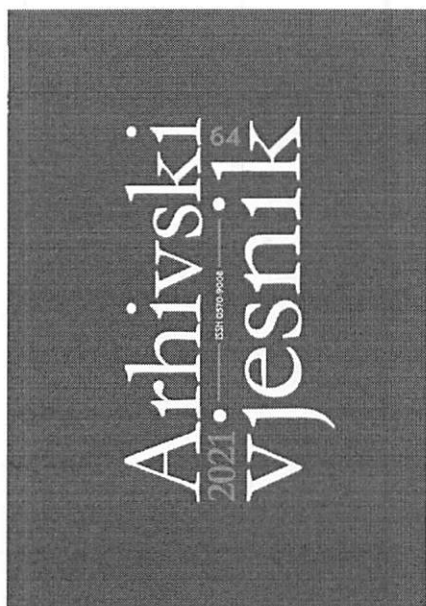
HDA je u 2021. nastavio aktivnosti unutar projekta *Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju (KAM)*, kojega zajednički provode tri baštinske zajednice: knjižničarska, arhivistička i muzejska, u suradnji s odjelima/odsjecima informacijskih i komunikacijskih znanosti pri sveučilištima u Zagrebu, Zadru i Osijeku. Cilj je KAM-a standardizacija podataka o gradivu/građi, čime se stvaraju uvjeti za njihovu razmjenu, dijeljenje, povezivanje, integraciju i ponovnu uporabu. Pravilnik je u 2021. objavljen, a djelatnici Arhiva sudjelovali su u radu Stalnoga odbora, u pojedinačnim radnim grupama, potom kao redaktori, te sudjelovali ili izvodili radionice osposobljavanja.

Djelatnici Arhiva također su imali su autorske prinose u više znanstvenih i stručnih publikacija, te s izlaganjima aktivno sudjelovali na dvadesetak međunarodnih i domaćih seminara, konferencija, savjetovanja, okruglih stolova i drugih skupova.

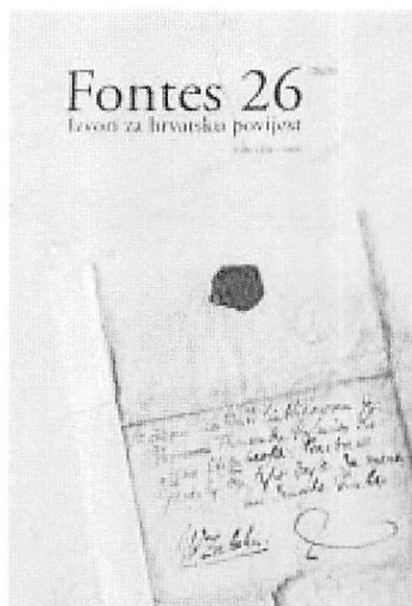
Izdavačka djelatnost

U izvještajnome razdoblju za tisak su priređeni naši redovni znanstveni časopisi, šest monografija/stručnih publikacija te jedan zbornik radova:

- *Arhivski vjesnik* br. 64/2021.,
- *Fontes* 26/2020. (izdanje tiskano u 2021.)
- *Gastarbajteri pod nadzorom službe državne sigurnosti. odabrani dokumenti (1963. – 1977.)*
- *Deseta sjednica CK SKH – tragom arhivskih dokumenata*
- *Sedamdeset i prva. Uspon i pad hrvatskoga nacionalno-reformnog pokreta*
- *Trojedna kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija u Habsburškoj monarhiji 1848./1849.*
- *120 godina Arhivskoga vjesnika - zbornik radova sa znanstvenoga kolokvija 120 godina Arhivskoga vjesnika održanog 2019.*
- *Edicija Riječ iza slike: Knjiga snimanja filma Rondo*
- *Lideri hrvatske kulturne politike 1990. – 2020.*

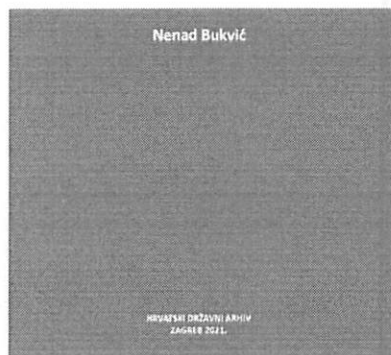
Ovogodišnji broj Arhivskog vjesnika donosi osam znanstvenih radova različite tematike, jedan nekategorizirani rad i brojne druge priloge – prikaze časopisa te dva izvješća o skupovima kao i nekrolog nekadašnjoj voditeljici Središnjeg laboratorija za konzervaciju i restauraciju gradiva Hrvatskog državnog arhiva, Tatjani Puškadija-Ribkin (1929.-2021.). Najveći dio radova pripada području arhivske teorije i prakse, baveći se temama e-savjetovanja u donošenju propisa i planskih dokumenata o arhivskoj službi Hrvatske, ulogom dokumentacije i dokumentiranja u AKM ustanovama, u okviru zaštite kulturnoga dobra u izvanrednim situacijama, analizom igrifikacijskih elemenata u arhivskim i drugim informacijskim ustanovama, i dr.

Nakon četiri godine FONTES se vraća posebnoj formi dokumentiranja prošle stvarnosti – osobnoj prepisci, pismima članova jedne hrvatske plemićke obitelji. Radi se o izboru od 73 pisma koje su izmijenili članovi obitelji Črnkovečki (Črnkoci, u izvorima Chernkoczy)/Vojković iz razdoblja prijelaza 17. na 18. stoljeće. Ovdje objavljena prepiska čuva se u HDA u dva arhivska fonda: HR-HDA-705. Obitelj Chernkoczy te HR-HDA-726. Obitelj Josipović-Vojković. Za objavu ih je priredila doc. dr. sc. Valentina Janković s Odjela za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta.

**GASTARBAJTERI
POD NADZOROM
SLUŽBE DRŽAVNE SIGURNOSTI**

Odabrani dokumenti
(1963. – 1977.)

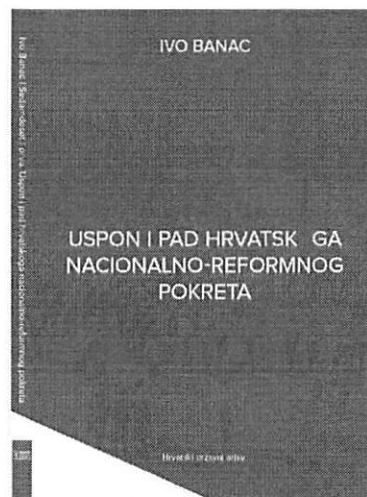

Knjiga objavljuje dokumente koji otkrivaju metode rada Službe državne sigurnosti (SDS), razmjere obavještajne i protuobavještajne djelatnosti prema gastarbajerima iz Hrvatske, ali i iz drugih jugoslavenskih republika u razdoblju od 1963. do 1977. Početkom šezdesetih, a posebno 1963. g., bilježi se znatan porast zahtjeva za odlazak na rad u inozemstvo, koji je nastavljen i u idućim godinama, posebno nakon liberalizacije postupka izdavanja putnih isprava. U to vrijeme nastaju i prve opsežnije analize SDS-a o toj problematiki. Donošenje novih jugoslavenskih propisa o zapošljavanju u inozemstvu 1973. i 1974. godine, poklopilo se sa zaustavljanjem masovnog zapošljavanja radnika u zemljama zapadne Europe nakon naftne krize potkraj 1973. godine. Uvrštavanjem dokumenata do 1977. godine nastoji se ilustrirati na koji su način SDS i druge službe unutrašnjih poslova postupale prema gastarbajterima i procjenjivale sigurnosnu situaciju u zemlji.

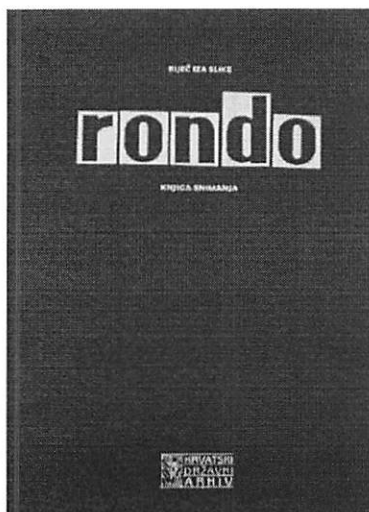

U knjizi je prikazana slika jedne od temeljnih točaka Hrvatskog proljeća – Desete sjednice Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske (CK SKH), održane 15. – 17. siječnja 1970. godine, ali na jedan

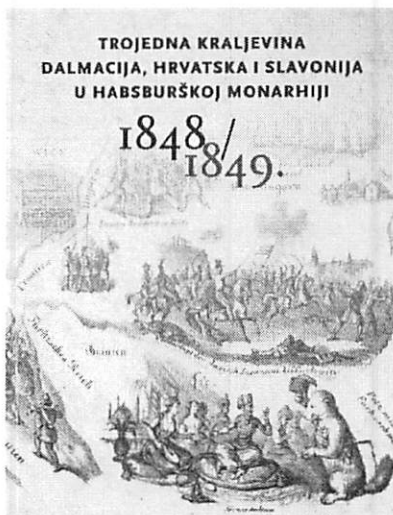
drukčiji način. Prepušteno je izvornim arhivskim dokumentima da ispričaju priču onako kako se tada odvijala. U Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu čuva se brojna dokumentacija najvažnijih republičkih i partijskih tijela, pa tako i ona o ovoj prijelomnoj sjednici CK SKH. Stoga je napravljen izbor tih važnih i zanimljivih dokumenata kako bi oni u ovome obliku postali dostupni javnosti. Tematski, izvori su podijeljeni u dvije skupine: arhivski dokumenti same sjednice te dokumenti koji se odnose na neposredne reakcije na Desetu sjednicu.

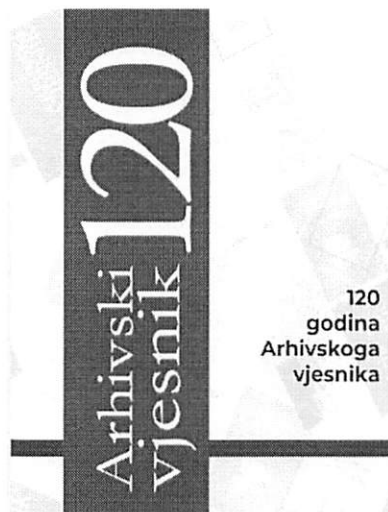
Knjiga je zamišljena kao sveobuhvatni prikaz nacionalno-reformnog pokreta znanog pod nazivom *hrvatsko proljeće*, koji se u Hrvatskoj stvarao od polovice 1960-ih i trajao do kraja 1971. i otkrivanje putanje Titova razmišljanja čiji su lančani učinci unazadili jugoslavensku evoluciju prema nekom odgovornijem sustavu. To je djelovanje bilo vezano za ustupke sovjetskoj politici, koja je za Tita od samog početka njegove vladavine bila jedina sistemski relevantna. Ova je knjiga i povijest i program. Povijest, jer sabire i sažimlje iskustva i očekivanja hrvatskog čovjeka u razdoblju borbe za slobodniji život i obnovu hrvatstva u početnom razdoblju krize jugoslavenske države (1962. – 1972.), a program jer nastoji izbjeći uskogrudnosti, isključivost, a ponajviše lakirovku. Osim toga, ovo je knjiga o reformatorima vlasti i njihovim protivnicima te knjiga o društvu – političkom društvu, jer i režim jest neka vrsta društva. Konačno, ovo je knjiga o vlasti – vlasti u komunističkoj partijskoj državi – o tome kako se koristila, kako se mijenjala brojnim reformama te kako je utjecala na hrvatsko društvo u svim njegovim segmentima u vrijeme kopnjenja diktature, ali i u vremenu reakcije koja je uslijedila nakon službene osude reformnog pokreta u prosincu 1971.

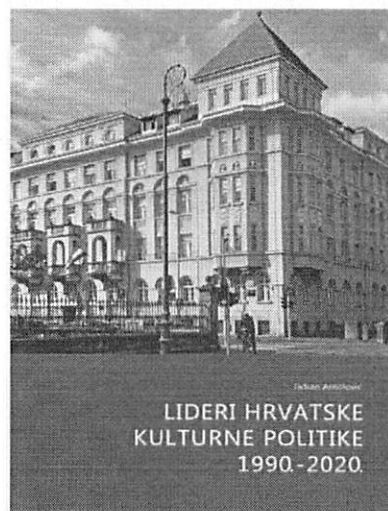
Nakon prvih dvaju izdanja biblioteke riječ iza slike: reprodukcija knjiga snimanja hrvatskih filmskih klasika iz zbirke HDA, u kojima smo predstavili „Tko pjeva zlo ne misli“ Kreše Golika iz 1970. i „Lisice“ Krste Papića iz 1969. godine, vraćamo se još par godina unazad do 1966. i filma Rondo Zvonimira Berkovića. Za razliku od režijskih knjiga snimanja s kojima smo vas upoznali u prvim dvama izdanjima, koje su prepune zabilješki, izmjena u dijalogu, detalja potrebnih radi kontinuiteta, ova knjiga snimanja direktora fotografije Tomislava Pintera donosi više „atmosfera“ vizualnoga stila koji se želio postići. Film Rondo Zvonimira Berkovića iz 1966. godine je na festivalu u Puli osvojio Srebrnu arenu za film i žensku ulogu Milene Dravić, a Zlatnu za scenarij Zvonimira Berkovića i glumu Relje Bašića, a nagrađena je i fotografija Tomislava Pintera.

Djelo „Trojedna Kraljevina DHS u Habsburškoj Monarhiji 1848./1849.“ nastalo je na temelju istoimene izložbe priređene u HDA-u 2019. godine. Središnji dio sadrži zbirku tekstova podijeljenih u dvadeset tematskih cjelina, od kojih svaka obrađuje jedan od fenomena događaja 1848./1849. Knjiga donosi i: Kronologiju događaja 1848./1849., Opis relevantnih fondova i zbirki HDA, te Izbor iz literature koja se odnosi na događaje 1848./1849.

Zbornik radova posvećen je obilježavanju 120. obljetnice utemeljenja Vjesnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arhiva, odnosno današnjega Arhivskoga vjesnika. U njemu je objavljeno šest radova sa znanstvenoga kolokvija „120 godina Arhivskoga vjesnika“ koji je u prostorima Hrvatskoga državnog arhiva održan 26. studenoga 2019. godine.

Publikacija sadrži sistematizirani pregled temeljnih aktivnosti ministara i ministrica nadležnih za kulturu u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1990. – 2020. godine. Pregled obuhvaća kratak životopis svakog ministra/ministrice, te za svaki mandat prikaz programa Vlade za taj mandat, opis ministarskog kabineta, ustroj ministarstva, pregled zakonodavne aktivnosti, proračune za kulturu u razmatranom razdoblju, aktivnosti ministarstva u vrijeme Domovinskog rata, aktivnosti ministarstva u pregovorima Republike Hrvatske za punopravno članstvo u Europskoj uniji, popis važnijih postignuća, medijsku sliku svakog ministra (kroz članke i intervjue), te osnovne statističke pokazatelje za razmatrano razdoblje.

Suradnja s obrazovnim ustanovama

Djelatnici Arhiva sudjeluju u izvođenju nastave na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Hrvatskom katoličkom sveučilištu, Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, Hrvatskom vojnom učilištu dr. Franjo Tuđman, Hrvatskim studijima te Studijskome centru za javnu upravu i javne financije pri Pravnom fakultetu u Zagrebu. U Arhivu i izvan njega održano je i nekoliko tematskih predavanja za seminarske grupe s drugih visokih učilišta (Arhitektonski fakultet u Zagrebu, Građevinski fakultet u Zagrebu, Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Akademija dramskih umjetnosti), te dio nastave za Odsjek za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Komunikacija s javnošću

Sva naša događanja popratili smo promotivnim aktivnostima za koje su pripremane najave, pozivnice, plakati, objave za web i Facebook stranicu HDA, te izjave za tisak s ciljem promicanja i popularizacije arhivske djelatnosti. Redovito su uređivane obavijesti, oblikovan je sadržaj i objavljivani novi dokumenti na mrežnim stranicama. Ukupno je objavljeno 402 obavijesti (mrežne stranice: 215, Facebook profil: 114, Instagram profil HDA: 47, YouTube kanal HDA: 26). Putem društvene mreže Facebook odgovoreno je na 18 upita korisnika. Različita su događanja u Arhivu sustavno fotodokumentirana, pri čemu je snimljeno 13 reportaža s oko 400 digitalnih snimaka.

Obavijesti i najave redovito su slane na adrese raznih medija koji su pratili događanja u HDA u svojim priložima na TV i radio postajama, web portalima te u tisku (*HINA, HRT, RTL, NOVATV, Z1, 1. i 2. program HRT radija, radio Martin, radio Sljeme, „24 sata“, Novosti, Nacional, Nezavisni portal Regional Express, Slobodna Dalmacija, Glas koncila, Vijenac, Novi list, Jutarnji list, Večernji list, culturenet.hr, historiografija.hr, Hrvatski filmski savez, TIC – vodič Turističko informativnog centra, portal Politikaplus, Adriatic News, ...*).

3. Podrška stvarateljima gradiva u upravljanju dokumentacijom

Aktivnosti na tom području usmjerene su na davanje podrške javnim tijelima i drugim organizacijama u upravljanju dokumentacijom koja nastaje njihovim radom, čime Arhiv utječe na kvalitetu obrađenosti dokumentacije koju će s vremenom preuzeti, te doprinosi učinkovitosti i racionalnosti dokumentacijskih sustava javnih tijela i ustanova. Te aktivnosti uključuju i podršku područnim državnim arhivima u upravljanju njihovim gradivom i u radu sa stvarateljima gradiva u njihovoj nadležnosti. Ostvarili smo sljedeće:

Evidencije o stvarateljima/imateljima i o gradivu izvan arhiva

U okviru redovnih aktivnosti, pružana je tehnička i sadržajna pomoć prilikom unosa podataka u postojeći Hrvatski arhivski informacijski sustav za 247 stvaratelja, a registrirano je 20 novih pojedinačnih korisnika. Redovita podrška u vezi s korištenjem sustava, korisnicima je pružana telefonom (98) te elektroničkom poštom (149).

Također su analizirani podatci o gradivu stvaratelja/posjednika dostavljeni u XML datotekama, te poslana pisana očitovanja za 14 stvaratelja/posjednika.

Nadzor nad stvarateljima i imateljima arhivskog gradiva

Obavljeno je 7 stručnih redovnih nadzornih pregleda:

1. Centar za restrukturiranje i prodaju
2. Fakultet strojarstva i brodogradnje
3. Pučki pravobranitelj RH
4. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
5. Agencija za komercijalnu djelatnost d.o.o.
6. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
7. Arhitektonski fakultet

Stručna podrška u zaštiti gradiva izvan arhiva

Izdano je 49 rješenja o suglasnosti/odobrenju internih pravilnika/pravila o zaštiti dokumentarnog i arhivskog gradiva i/ili popisa gradiva s rokovima čuvanja, dok ih je šest odbijeno.

Na zahtjev stvaratelja izdano je 176 rješenja o odobrenju izlučivanja ili djelomičnoga izlučivanja gradiva, a količina izlučenoga je cca 35 593 d/m.

Obavljeno je 38 obilaska (uvida i sastanaka) te službeno odaslano 34 stručna mišljenja o pojedinim problemima rukovanja i upravljanja gradivom određenih stvaratelja, kao što su: uredsko poslovanje, hodogrami postupanja, vrednovanje gradiva, ovlaštenja za postupanje, izlučivanje gradiva, izrada internih akata o postupanju s gradivom, i sl.

U svrhu ujednačavanja postupanja, također su davane upute nadležnim službama svih državnih arhiva, te stvarateljima i posjednicima izvan vlastite nadležnosti o pojedinim

aspektima postupanja s gradivom, kao što su situacije s dokumentacijom likvidiranih poduzeća, pitanja rokova čuvanja, upravljanje elektroničkim gradivom i dr.

U tu svrhu sastavljene su i *Upute te Predložak za izradu pravila za upravljanjem dokumentarnim gradivom stvaratelja/posjednika*, kao i *Obrazac popisa dokumentarnog gradiva s rokovima čuvanja*

Stručno usavršavanje djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva

U 2021. godini održana su četiri *Tečaja uredskoga poslovanja i upravljanja dokumentacijom* (od čega 3 webinara) u trajanju od 3 dana, za djelatnike na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskom gradivom izvan arhiva (modul 1 Programa usavršavanja prihvaćenoga na Stručnom vijeću). Tečajevima je prisustvovalo 119 polaznika.

Također je održan jednodnevni *Edukacijski program za djelatnike Saveza udruga zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja*.

Polaganju ispita za provjeru stručne osposobljenosti djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva pristupilo je 303, a položilo ga je 256 kandidata s područja cijele Republike Hrvatske.

Preuzimanje gradiva u Arhiv

Po službenoj dužnosti, od tijela državne uprave i drugih državnih organizacija, odnosno, pravnih subjekata s javnim ovlastima, preuzeto je oko 110 d/m konvencionalnoga gradiva kao i raznovrsno nekonvencionalno gradivo. Kontinuirano je nastavljeno i službeno preuzimanje izvornoga filmskog gradiva s pratećom dokumentacijom (popratnim filmskim gradivom).

Otkupom ili darovanjem preuzeto je oko 50 d/m konvencionalnoga privatnog gradiva, 40-ak pojedinačnih srednjovjekovnih i novovjekovnih isprava, 851 samostalnih fotografija te 24 albuma, 11 grafičkih listova, 2763 karata, 68 rukopisnih bilježnica, 9 komada stampata, 211 filmskih rola.

Vrsta postupka	Broj postupaka
Preuzimanje po službenoj dužnosti	13
Otkup	10
Darovanje	16
Mišljenje o otkupima drugih državnih arhiva	-
Odbijeni prijedlozi	5
Pohrana	-
Primopredaja s drugim arhivima	3
Postupci u tijeku	32
Ukupno	79

Statistika rada Povjerenstva za preuzimanje javnog i privatnog arhivskog gradiva u HDA u 2021. godini

90.000,00 kn

– iznos sredstava za otkup arhivskoga gradiva odobrenih Arhivu od Ministarstva kulture u okviru financiranja programskih aktivnosti

O preuzetom arhivskom gradivu vode se Knjiga primljenoga arhivskog gradiva, Knjiga pohranjenoga arhivskog gradiva i Opći inventar arhivskog gradiva HDA, u konvencionalnom i digitalnom obliku.

Opći inventar ažuriran je sukladno postupcima preuzimanjima gradiva stvaratelja i posjednika izvan arhiva, ali i internim primopredajama i revizijama u odjelima i odsjecima HDA. Nastavljena je revizija Općeg inventara kojoj je cilj provjera i utvrđivanje podataka o statusu fondova i zbirki, zaduženim osobama za izradu opisa u nacionalnom arhivskom informacijskom sustavu, razini opisa, objavljenim obavijesnim pomagalima i dr.

4. Poboljšanje uvjeta za dugoročno očuvanje i iskoristivost gradiva

Arhiv je obvezan osiguravati primjerene uvjete za preuzimanje gradiva stvaratelja u svojoj nadležnosti, koje im više nije potrebno u tekućem poslovanju, bilo da se radi o elektroničkom gradivu ili onome na konvencionalnom ili drugim nekonvencionalnim medijima. Aktivnosti na tom području usmjerene su na poboljšanje načina upravljanja uvjetima u spremištima, uređenje novih spremišnih prostorija za preuzimanje prinova gradiva, poboljšanje uvjeta u postojećim arhivskim spremištima, provođenje mjera aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva, tehničko uređivanje gradiva koje još nije primjereno tehnički uređeno, unaprjeđenje informacijskoga sustava arhiva na način da obuhvaća i podrži upravljanje spremištima i gradivom u procesu obrade i korištenja, izradu plana postupanja u slučaju katastrofe ili nesreće, provjeru i uvježbavanje postupanja, te pokretanje projekta uspostave e-arhiva.

Ostvarili smo sljedeće:

Uređenje novih spremišta

Tijekom 2021. izrađivali su se pripremni planovi za izgradnje novih hangara u kompleksu u Kerestincu, čime bi se poboljšali ukupni kapaciteti za zaštitu kulturne baštine od nacionalnoga značaja.

Postojeća arhivska spremišta

Arhiv raspolaže s oko 10 600 m² spremišnoga prostora. Na svim lokacijama provođena su potrebna ispitivanja i radovi na održavanju spremišta i opreme. Napose je uložena znatan napor za sustavni pregled svih lokacija nakon dvaju razornih potresa: 22. ožujka i 29. prosinca 2020.

U potresu iz ožujka najviše je stradala središnja zgrada na Marulićevom trgu, pogotovo nadgrađe nad Velikom čitaonicom. Oštećeno je bilo i nadstroplje iznad IV istočne etaže, koje bilo hitno sanirano radi procurivanja oborinskih voda u spremišne prostore. Navedena oštećenja na Marulićevu trgu sanirana su i u potpunosti konstrukcijski obnovljena (nadgrađe i kupola) tijekom 2021., čime smo ujedno postali prva obnovljena zgrada kulturnoga dobra od nacionalnoga značaja u Gradu Zagrebu.

Unatoč svim navedenim otežavajućim okolnostima, u spremišnim prostorima sustavno su se pratili i održavali mikroklimatski i sigurnosni uvjeti.

Upravljanje gradivom u spremištima

Za objekt na Marulićevu trgu izrađeni su dopunjeni tehnički listovi prostorija, te se i nadalje rade mjesečni izlisti s mikroklimatskim podacima u spremištima. Konstantno se ažuriraju nacrti spremišnih prostorija (s policama) te nacrti vatrogasnih aparata i hidranata (postavljeni u spremišta), a također su se konstantno dopunjavale oznake fondova. Provjereni su tehnički podaci o spremištima, te u tome smislu ažurirane promjene u excel-tablici te na tehničkim listovima spremišta (nacrti i tehnički listovi postavljeni u spremišta). Sve navedeno obavljeno je za sve lokacije HDA: Marulićev trg, Savska cesta, Kaptol, Januševec, Kerestinac (sve u Zagrebu).

U svakom je spremištu izložen nacrt prostorije s policama te nacrt položaja vatrogasnih aparata, hidranata i deratizacijskih kutija. Redovito se ažuriraju tehnički podaci o spremištima i opremi u njima, topografski inventar te se označavaju novopreuzeti fondovi.

Gradivo i oprema povremeno se premještaju unutar spremišta Arhiva, ovisno o tekućim potrebama manipulacije gradivom, optimalne i sigurne upotrebe spremišnih prostorija, te racionalizacije resursa potrebnih za dopremu gradiva iz dislociranih spremišta.

Zaštitno je opremljeno oko 200 d/m gradiva (cca 2.000 kutija).

Mjere aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva: tehničko opremanje, konzerviranje i restauriranje, mikrofilmiranje, digitalizacija

Kroz posebne programe interventne zaštite i obrade arhivskoga gradiva nabavljene su kutije i oprema za zaštitu mikrofiševa, arhivske kutije za opremanje gradiva većeg formata, neutralna valovita ljepenkica, pomoćni materijal za izradu mapa i gotove mape za zaštitu nacrti i karata velikoga formata, beskiselinski papir za izradu omota, te zaštitna ambalaža za filmsko gradivo

Restaurirano je 2.163 listova/jedinica, preventivno zaštićeno i konzervirano 12.030 jedinica, izrađeno 9 spiralna uveza i jedinica zaštitne ambalaže: 1 zaštitna kutija, 1 paspartu i 2 fascikla za gradivo sljedećih fondova Hrvatskoga državnog arhiva:

- HR-HDA 13. Ugarsko namjesničko vijeće
- HR-HDA 31. Srijemska županija
- HR-HDA 395. Banski stol 1850-1945
- HR-HDA 394. Stol sedmorice
- HR-HDA 831. Andrija Štampar
- HR-HDA 902. Kartografska zbirka
- HR-HDA 907. Zbirka stampata
- HR-HDA 1060. Podžupanija zagrebačka (1875-1886)
- HR-HDA 1353. Zbirka građanske stranke i društva
- HR-HDA 367 Državni zavod za statistiku
- HR-HDA 2039 Urbanistički institut
- HR-HDA 1422. AGE Foto (album Milan Pavić)
- HR-HDA-2009. Zbirka fotoalbuma
- HR-HDA 1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP
- Novine: Seljački dom; Zagreb; 1938. g.
- MR 39 Draganiš, Helyas: Quaestiones de re liturgica et morali, rukopis, 1450.

Za potrebe drugih imatelja arhivskog gradiva restaurirano je ukupno 3.402 lista/jedinica, uvezano 11 knjiga, izrađene 93 jedinice zaštitne ambalaže i 3 retuša, a za potrebe imatelja arhivskog gradiva iz BiH restaurirano je ukupno 1.898 listova, uvezane 4 knjige te izrađene 4 jedinice zaštitne ambalaže. Radovi na navedenom gradivu obavljaju se prema prioritetima ugroženosti i značaju u suradnji s regionalnim konzervatorskim odjelima.

Svi obavljani konzervatorsko-restauratorski radovi dokumentirani su u pisanom obliku i fotodokumentirani digitalnom kamerom. Opseg dokumentiranja i fotodokumentiranja prilagođen je značaju te stupnju i složenosti oštećenja konzerviranog i restauriranog gradiva.

Uz fizičku pripremu za digitalizaciju, u excel tablicama izrađeni su strukturirani popisi arhivskih jedinica s metapodacima, prema obavijesnim pomagalima fondova i zbirki.

Izrađeno je 256.681 digitalnih snimki dokumenata iz sljedećih cjelina arhivskoga gradiva:

- (HR-HDA-259). Redarstvena oblast za grad Zagreb
- (HR-HDA-252). Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek Snimljeno je 20 606 snimaka.
- HR-HDA-259 Redarstvena oblast za grad Zagreb (). Snimljena je 2051 snimka.
- HR-HDA-306). Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Hrvatske (Skenirano je 27 156 snimaka kartoteke ratnih zločinaca.
- HR-HDA-310) Komisija za odnose s vjerskim zajednicama Izvršnog vijeća Sabora Socijalističke Republike Hrvatske (. Skenirane su 7582 snimke.
- HR-HDA-740. Obitelj Maršić. Skenirano je 360 negativa.
- HR-HDA-819. Vjekoslav Spinčić. Snimljeno je 1058 snimaka.
- HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstava Nezavisne Države Hrvatske. Skenirano je 2655 snimaka.
- HR-HDA-1011. Mile Budak. Snimljeno je 2000 snimaka.
- HR-HDA-1059. Josip Matasović. Skenirano je 507 snimaka prve knjižice dnevnika.
- HR-HDA-1379. Fotografije radničkog i komunističkog pokreta. Skenirano je 478 fotografija.
- HR-HDA-1422). Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju. Skenirano je 2612 negativa.
- HR-HDA-1431. Zbirka fotografija o Zagrebu Ivice Drusanyja. Skenirano je 1353 negativa.
- HR-HDA-1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji. Skenirano je 15 mikrofilmskih svitaka s ukupno 10 804 snimke.
- HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a. Ukupno je snimljeno 38 044 snimaka dokumenata i 112 104 snimaka kartoteke.
- HR-HDA-1550. Zbirka gradiva talijanskih okupacijskih vlasti. Ukupno je izrađeno 9704 snimke.
- HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH. Digitalizirano je 2177 snimaka dokumenata i 2879 snimaka iz mikrofiševa.
- HR-HDA-1672. Zbirka fotografija Arhiva za propagandu Jadrana. Skenirana su 193 negativa i 71 dijapozitiv.
- HR-HDA-1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana. Skenirano je 5780 negativa.
- HR-HDA-2044. Milan Begović. Skenirano je 613 snimaka.
- HR-HDA-2071. Mario Saletto. Skenirano je 695 snimaka dnevnika.

- HR-HDA-2105.Zbirka fotografija Vladimira Susića. Skenirano je 244 negativa.
- HR-HDA-2117.Komisija za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina . Snimljeno je 2887 snimaka.

Osim snimanja, obrezivanjem i poravnavanjem ukupno su obrađene 215 353 snimke. Obrađene su 3983 snimke iz fonda *Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (HR-HDA-207)*, 1058 snimaka iz fonda *Vjekoslav Spinčić (HR-HDA-819)*, 179 478 snimaka iz fonda *Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju Narodne Republike Hrvatske (HR-HDA-1167)*, 2000 snimaka iz fonda *Mile Budak (HR-HDA-1011)*, 369 snimaka iz fonda *OZNA (HR-HDA-1491)*, 4580 snimaka iz *Zbirke gradiva talijanskih okupacijskih vlasti (HR-HDA-1550)*, 2717 snimaka iz fonda *Komisija za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina (HR-HDA-2117)*, 18 668 snimaka iz fonda *Ravnateljstvo ustaškog redarstva. Židovski odsjek (HR-HDA-252)* te 2000 snimaka *Arhiva obitelji Brlić* iz DA u Slavonskome Brodu (ZM50).

Softverom za optičko prepoznavanje znakova (OCR) obrađene su 148 942 snimke. Obrada je primijenjena na 27 156 snimaka iz fonda *Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Hrvatske (HR-HDA-306)*, 88 956 snimaka iz fonda *Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a (HR-HDA-1549)*, 12 592 snimke iz fonda *Komisija za odnose s vjerskim zajednicama Izvršnog vijeća Sabora Socijalističke Republike Hrvatske (HR-HDA-310)*, 940 snimaka iz fonda *SDS RSUP SRH (HR-HDA-1561)*, te 19.298 listova iz fonda *Ured predsjednika Franje Tuđmana (HR-HDA-1741)*.

Tijekom izvještajnog razdoblja digitalizirana su tri dugometražna i jedan kratkometražni igrani film iz nacionalne filmske zbirke Republike Hrvatske. Nastavljena je suradnja sa Ustanovom Zagreb film, Hrvatskim filmskim savezom i Institutom Tomislav Gotovac na pripremi gradiva za postupke zaštite i restauracije filmova Zagreb filma i eksperimentalnih filmova Tomislava Gotovca.

Nakon zbirke dugometražnih, započeta je i revizija tehničkog stanja kratkometražnih filmova (pregled stanja, obrada i evidentiranje). Obavljen je kontrolni pregled i tehnička obrada izvornog filmskog gradiva (negativ) u količini od 345.015 metara (1357 rola) za 530 naslova filmskih djela, te 634.386 metara (1300 rola) pozitiv kopija za 167 naslova filmskih djela na filmskoj vrpici.

5. Sposobnosti i kompetencije

Ključni čimbenik u ostvarenju zadaća arhiva jesu sposobnosti, kompetencije i motiviranost zaposlenika i suradnika. Zaposlenicima nastojimo osigurati uvjete da uz rad usavršavaju svoje vještine, osobito da razviju kompetencije važne za rad u digitalnom okruženju. Razvijamo radno okruženje koje potiče na suradnju, inicijativu i kreativnost u obavljanju posla, vodeći računa o učinkovitosti i racionalnosti radnih procesa, pravila i sustava koji ih podupiru. Ostvarili smo sljedeće:

Matični poslovi arhivske službe

Hrvatski državni arhiv vodi središnje evidencije arhivske službe u RH. Kao administratori sustava, djelatnici Arhiva pružali su stručnu pomoć državnim arhivima u radu u arhivskom informacijskom sustavu i u uključivanju u sustav stvaratelja gradiva iz njihove nadležnosti. U sustavu su obavljani sljedeći poslovi: odobravanje korisnika (24), dodjeljivanje ustanova u nadležnost (114), promjena vlasništva nad zapisima arhivskog gradiva (866), dodjela suradništva (3), objavljivanje zapisa arhivskog gradiva (43), objavljivanje zapisa stvaratelja (3). Redovito su o korištenju sustava savjetovani korisnici telefonom (34) i elektroničkom poštom (86) te je pružana pomoć radi uklanjanja poteškoća u korištenju sustava.

Na vanjskoj strani sustava objavljeno je 11 obavijesnih pomagala.

Prikupljeni su podaci o zaposlenima od područnih državnih arhiva te je ažurirana Evidencija zaposlenih u državnim arhivima sa stanjem na 31.12.2021.

Prikupljena je i evidentirana dokumentacija o radu područnih državnih arhiva: izvješća o radu (13), planovi rada (9), primopredaja gradiva (61), obavijesna pomagala (6).

Arhiv je kroz Nacionalnu arhivsku savjetodavnu službu kreirao i pripremao različite programe edukacija za zaposlene u državnim arhivima (preventivna zaštita papira, restauracija, zaštita fotografskoga gradiva, edukacija za pristupnike stručnome ispitu, ...), ali zbog okolnosti u 2021. nisu održavani.

HDA pruža stručnu i administrativnu podršku stručnim povjerenstvima Hrvatskoga arhivskog vijeća, koja djeluju na razini arhivske službe.

Povjerenstvo za polaganje stručnih ispita u arhivskoj struci održalo je 2 ispitna roka, te obavljalo konzultantski rad s obveznicima stručnih ispita, razmatralo prijavljene teme i obavilo pregled stručnih i praktičnih radova. Od 13 kandidata, ispit je u potpunosti položilo njih 9. Stručno povjerenstvo za dodjelu viših stručnih zvanja u arhivskoj struci obradilo je 20 zahtjev za dodjelu viših zvanja, od kojih je jedan riješen negativno. Povjerenstvo za ispite o stručnoj osposobljenosti djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva, u izvještajnom je razdoblju održalo 4 ispitna roka. Pristupilo je 303 kandidata, a ispit je položilo njih 256. Ujedno, ovaj tip stručnoga usavršavanja u protekloj je godini privukao znatno više kandidata nego u 2020., za razliku od ispita za temeljna stručna zvanja koji pokazuju konstantan pad broja pristupnika.

Povećanje stručnih i organizacijskih sposobnosti Arhiva i osiguranje dostupnosti resursa iz više izvora

HDA je član Međunarodnoga arhivskog vijeća (ICA), Međunarodnoga udruženja filmskih arhiva (FIAF) i Europskoga udruženja filmskih arhiva (ACE), a u 2021. nastavljena je redovita suradnja s konzorcijem ICARUS, potom s Forumom slavenskih kultura, te drugim međunarodnim tijelima i udruženjima. Na području međunarodne suradnje nastavljena je bilateralna suradnja s nacionalnim arhivima i arhivskim ustanovama država u okruženju.

Također je ostvarena suradnja s većim brojem ustanova i društava na izvršenju zajedničkih programa ili pojedinih aktivnosti drugih ustanova koje su vezane uz arhivsku djelatnost. Stručni su djelatnici HDA tijekom godine sudjelovali i u radu različitih stručnih tijela i povjerenstava drugih ustanova: Predsjedništvo Hrvatskoga arhivističkoga društva, Predsjedništvo Hrvatskoga kartografskog društva, Upravni odbor Društva za hrvatsku povjesnicu, Programsko-znanstveni odbor Seminara AKM, Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, Povjerenstvo Ministarstva branitelja za provedbu projekta digitalizacije arhivske dokumentacije iz Domovinskoga rata, Savjet Škole medijske kulture, Hrvatsko audiovizualno vijeće.

Djelatnici Arhiva su tijekom godine kao slušači ili izlagači sudjelovali na 30-ak seminara, predavanja, tečajeva, okruglih stolova i drugih stručnih i znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu, vezano uz arhivsku i srodne djelatnosti, te administrativnu i tehničku podršku radnim procesima Arhiva.

Administrativna i tehnička podrška radnih procesa i sustava Arhiva

U 2021. održano je 11 sjednica Poslovnoga kolegija.

Pojedini poslovi obavljali su se u okviru desetak stalnih stručnih povjerenstava, odbora i uredništava: Povjerenstvo za odabiranje i izlučivanje dokumentarnog gradiva izvan arhiva i u HDA, Povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za arhivsko gradivo, Povjerenstvo za preuzimanje javnog i privatnog gradiva, Knjižnični odbor, Uredništvo web stranice i Facebooka HDA, Uredništvo portala Prvi svjetski rat 1914. – 1918.: pogled iz arhiva, uredništava časopisa Arhivski vjesnik i Fontes – Izvori za hrvatsku povijest, Povjerenstvo za razmatranje prihvatljivosti jednokratnog iznajmljivanja prostora, Odbor za zaštitu na radu.

Kroz godinu je djelovalo i Radničko vijeće, a poslovne aktivnosti provodile su i osobe s posebnim ovlaštenjima: službenik za informiranje; službenik za zaštitu osobnih podataka; ovlaštenik za nadzor nad prikupljanjem, obradom, korištenjem i dostavom trećim osobama osobnih podataka radnika; povjerenik za etiku; osoba zadužena za nepravilnosti; savjetnik za informacijsku sigurnost; osoba za promicanje ravnopravnosti spolova; osoba ovlaštena za primanje i rješavanje pritužbi vezanih uz zaštitu dostojanstva zaposlenika; sindikalni povjerenik; povjerenik radnika HDA za zaštitu na radu; povjerenik za otpad u HDA.

Redovito su prikupljani i obrađivani podatci o sudjelovanju djelatnika HDA na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Obavljani su zadatci u vezi s planiranjem rada i izvještavanjem o radu, koordiniranjem posebnih programa i projekata, te su po potrebi održavani radni sastanci pojedinih stručnih grupa, odjela i odsjeka.

Kroz rad Odjela općih i računovodstvenih poslova redovito su obavljani svi pravni, financijsko-knjigovodstveni, kadrovski, administrativni, materijalni i tehnički poslovi prema važećim zakonskim propisima i prema potrebama HDA.

Aktivnost Odjela posebno je bila usmjerena na usklađanju postojećih internih akata HDA s važećim zakonskim propisima te pripremi novih internih akata, otklanjanju nedostataka po nalazu i mišljenju nadležnih nadzornih tijela. Dio aktivnosti Odjela i u ovoj je kalendarskoj godini bio je usmjeren na provođenje mjera za sprječavanje širenja epidemije bolesti COVID-19 i osiguranju uvjeta za redovito obavljanje poslova HDA u uvjetima epidemije.

Provedeni su planirani otvoreni postupci javne nabave i postupci jednostavne nabave. Praćeno je stanje objekata, instalacija i opreme, organizirani su potrebni popravci i radovi, provedena sva ispitivanja i servisi na svim lokacijama koje je Arhiv dužan provesti prema zakonskim propisima, te obavljene radnje potrebne za održavanje okoliša i zelenih površina oko objekata Arhiva.

Prema svojim zaduženjima, zaposlenici Odjela su sudjelovali u radu Upravnoga vijeća HDA, Poslovnoga kolegija HDA, Stručnoga vijeća HDA i Radničkoga vijeća HDA, te su obavljali poslove u više različitih povjerenstava i radnih skupina, a pružana je organizacijska, administrativna, pravna i tehnička podrška radu ostalih odjela i odsjeka HDA.

Stalno se nastoji i na povećanju sigurnosti i zaštite na radu zaposlenika HDA te su s područja zaštite na radu provedena potrebna osposobljavanja, a redovito su organizirani zdravstveni pregledi zaposlenika s posebnim uvjetima rada.

Tijekom 2021. godine organiziran je sistematski kontrolni zdravstveni pregled zaposlenika HDA.

U segmentu održavanja i poboljšanja IT infrastrukture obavljane su sve redovite aktivnosti kojima je cilj osigurati raspoloživost resursa i usklađenost IT sustava s potrebama ustanove.

KLASA: 001-02/20-02/03

URBROJ: 565-01/2-22-2

Zagreb, 14. ožujka 2022.

**HRVATSKI
DRŽAVNI
ARHIV**
ZAGREB
Marulićev trg 21

IZVJESTITELJ:

Dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj

Doneseno na 17. (2/2022) sjednici Upravnog vijeća Hrvatskog državnog arhiva dana 27. travnja 2022.

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOG VIJEĆA
HRVATSKOG DRŽAVNOG ARHIVA:**

Dr. sc. Dražen Kušen